

СИСТЕМА ТЕХНІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Олег Фролов

Заступник Голови Держспецзв'язку України

Анотація: Розглянуто комплекс заходів щодо забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері та визначені напрямки розвитку складових систем технічного захисту інформації.

Summary: The complex of measures to provide Ukraine national security in the informative sphere is considered and directions of the development of the compound systems of information technical protection are determined.

Ключові слова: Національна безпека, інформаційна сфера, технічний захист інформації.

В загальному комплексі заходів щодо забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері особливо важливе місце займає технічний захист інформації, який безпосередньо призначений для забезпечення організаційними, інженерними та технічними заходами, методами і засобами конфіденційності, цілісності та доступності інформації, яка обробляється в інформаційно-телекомунікаційних системах, циркулює на об'єктах інформаційної діяльності або може бути встановлена за демаскуючими ознаками зразків озброєння, військової чи спеціальної техніки, військових об'єктів, об'єктів оборонно-промислового комплексу і становить державну та іншу передбачену законом таємницю, віднесена до конфіденційної інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, або є відкритою і спрямованою на реалізацію законних прав та інтересів особи, суспільства, держави.

З урахуванням важливості технічного захисту інформації для забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері в Україні з часу набуття нею незалежності здійснюється формування та розвиток державної системи технічного захисту інформації, що призначена забезпечувати цілеспрямовану організацію і координацію діяльності в цій сфері. Як кожна організаційно-технічна система вона складається з трьох основних компонентів: нормативно-правової бази, організаційної інфраструктури та матеріально-технічної бази.

Безперечним є те, що головною складовою системи, яка впливає на дві інші, є нормативно-правова база, оскільки саме вона визначає її правові та організаційні засади, характеристики загроз для інформації, норми та вимоги з технічного захисту інформації, порядок здійснення та контролю його ефективності. На сьогодні в Україні створено нормативно-правову базу, яка в цілому забезпечує всі аспекти діяльності в галузі технічного захисту інформації.

Організаційна структура системи технічного захисту інформації має ієрархічну будову. Функції органу державного управління в сфері технічного захисту інформації покладені на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації, яка реалізує державну політику щодо технічного захисту інформації і здійснює державний контроль за функціонуванням системи.

На відомчому рівні в центральних органах виконавчої влади, інших державних органах, підпорядкованих їм підприємствах, установах та організаціях створюються або визначаються підрозділи (підрозділи технічного захисту інформації, служби захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах), на які покладаються завдання з забезпечення технічного захисту інформації та контролю за його станом.

Функціонування системи технічного захисту інформації здійснюється з урахуванням необхідності забезпечення гарантії відповідності рівня захищеності інформації вимогам нормативних документів. При цьому необхідну якість робіт з технічного захисту інформації можна забезпечити за умови залучення висококваліфікованих спеціалістів, які мають відповідну фахову підготовку та досвід роботи, при відповідному технічному оснащенні.

З урахуванням зазначеного всі суб'єкти системи технічного захисту інформації, які проваджують свою діяльність у сфері технічного захисту інформації, мають проходити відповідну атестацію: суб'єкти господарської діяльності отримують ліцензію відповідно до Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності". На разі в Україні здійснюють діяльність близько 230-ти ліцензіатів у сфері технічного захисту інформації, а державні органи мають дозволи на право проведення робіт з технічного захисту інформації для власних потреб.

Крім цього, в державі створено умови для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з питань захисту інформації. Сьогодні 23 вищих навчальних заклади здійснюють підготовку спеціалістів у сфері забезпечення захисту інформації.

Обов'язковою умовою забезпечення захисту інформації, яка циркулює в інформаційно-телекомунікаційних системах та на об'єктах інформаційної діяльності, є одержання об'єктивної оцінки рівня захищеності інформації, що здійснюється шляхом проведення державної експертизи та атестації.

Ефективність робіт з технічного захисту інформації може бути досягнута лише за умови застосування засобів забезпечення технічного захисту інформації, які мають відповідні сертифікати та експертні висновки. З цієї

метою засоби технічного захисту інформації, які наповнюють український ринок, проходять атестацію на відповідність вимогам технічного захисту інформації в Українській державній системі сертифікації продукції УкрСЕПРО, для чого в державі функціонують орган з сертифікації та випробувальні лабораторії. Процедура підтвердження відповідності вимогам нормативних документів у галузі технічного захисту інформації здійснюється також шляхом проведення державної експертизи.

Таким чином, створена на сьогодні в Україні система технічного захисту інформації дозволяє вирішувати практично весь комплекс завдань з технічного захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності та в інформаційно-телекомунікаційних системах державних органів, підприємств, установ та організацій.

Водночас слід зазначити, що забезпечення технічного захисту інформації в Україні здійснюється в умовах політичних та соціально-економічних змін у державі, впровадження сучасних інформаційних технологій, автоматизованих систем, комп'ютерних мереж, засобів зв'язку та телекомунікацій в усі сфери діяльності держави, суспільства та особи, що створює сукупність принципово нових проблем в цій галузі.

Значно розширились і полегшилися умови ведення розвідки в Україні. Цьому в значній мірі сприяє розвиток міждержавних інтеграційних процесів у економічній, виробничій та військовій сферах.

Країни Світу продовжують розвивати свої розвідувальні служби, удосконалюють технічну розвідку, нарощують її можливості. Продовжується процес удосконалення засобів і методів збору інформації та автоматизації її оброблення. У сферу інтересів розвідки залучаються питання технологій, фінансів, торгівлі та ресурсів.

Виникли та поширюються загрози інформаційним ресурсам, які пов'язані з конкуренцією різноманітних структур, угруповань та окремих фізичних осіб у політичній та економічній сферах.

Чинні в Україні нормативно-правові акти та нормативні документи недостатньо сприяють розв'язанню проблем захисту інформації в цілому та технічного захисту зокрема. Має місце проблема захисту персональних даних фізичних осіб та захисту відкритої інформації, спрямованого на реалізацію законних прав та інтересів особи, суспільства та держави.

Впроваджені в останні роки закони України щодо захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах, ліцензування, державного контролю господарської діяльності, підтвердження відповідності, метрологічного забезпечення діяльності, пов'язаної з вимірюванням фізичних величин, потребують проведення певних заходів з метою приведення системи технічного захисту інформації у відповідність до вимог цих законів.

Результати державного контролю за станом технічного захисту інформації в Україні свідчать про не повну його відповідність у державних органах вимогам чинних нормативно-правових актів та нормативних документів, що обумовлено відставанням фактичних обсягів фінансування забезпечення захисту інформації від реальних потреб на реалізацію відповідних заходів.

Усі ці чинники обумовлюють необхідність постійного розвитку всіх складових системи технічного захисту інформації. Першочерговими заходами в цьому напрямку Держспецзв'язку вважає:

- вдосконалення правових механізмів організаційного забезпечення технічного захисту інформації, зокрема, розроблення та прийняття єдиного базового нормативно-правового акту з метою правового регулювання питань захисту інформації;
- вдосконалення нормативно-правової бази системи технічного захисту інформації відповідно до сучасних вимог та міжнародних стандартів;
- вдосконалення фінансово-економічного обґрунтування прийняття нових нормативно-правових актів та нормативних документів з питань технічного захисту інформації, реалізація яких потребує матеріальних та інших витрат;
- розроблення та організація впровадження в державних органах уніфікованих технологій забезпечення технічного захисту інформації;
- проведення прикладних досліджень з метою розроблення та впровадження сучасних вітчизняних засобів забезпечення захисту інформації та інформаційних технологій із захисту інформації;
- наповнення вітчизняного ринку засобами забезпечення технічного захисту інформації з підтвердженою відповідністю;
- підвищення якості надання послуг у галузі технічного захисту інформації;
- метрологічне забезпечення єдності вимірювань у сфері технічного захисту інформації;
- розроблення методології визначення реальних потреб системи технічного захисту інформації в фахівців, забезпечення належної якості підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з питань технічного захисту інформації;
- удосконалення порядку фінансового забезпечення заходів із захисту інформації.